

Učiteljski Tovariš.

~~~~~
List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. dné vsakega meseca, in veljá za celo leto 2 gold. 50 kr.
za pol leta 1 gold. 30 kr.

Tečaj X.

V Ljubljani 1. novembra 1870.

List 21.

SONET.

Zgodí se, da oblačen dan napoči,
Ko gora v gosto meglo je zavita,
Očém daljava lepa krog zakrita
In vse molčí ko v mirni tihi noči.

Naenkrat se megla od gore ločí,
Lepóta zemlje zopet je očita,
Svit in gorkota solnca vse zbudita,
Veselja vsaka stvar na dan poskočí.

Ko človek pil iz žalosti je kupe,
Nočém enaki so njegovi dnevi,
Izgubil je nekdanje zlate upe.

A ko mu po prestani britki reví
Veselje novo zbríše dní gorjupe, —
Zasíje nov up v lepšem mu obseví.

Fr. Cimperman.

V prevdarek.

Vsi šolski in drugi modri možje sedanjih časov so spoznali resnico, da le na podlagi materinega jezika si more človek v svoji mladosti pridobiti še drugih potrebnih znanosti. Zlasti veljá to pri glavnih in srednjih šolah.

O glavnih ali štirirazrednih ljudskih šolah omenjam, da je tú bil do sedaj prvi namen naših glavnih šol le-ta, da se učenci toliko v nemščini izurijo, da stopivši v srednje šole morejo razumeti nemško razlaganje. Dokler ostane

po slovenskih deželah v srednjih šolah nemški jezik učni jezik, toliko časa morajo glavne šole nemški jezik učiti. Mi ne moremo še prositi ali svetovati, da naj se nemški jezik tudi iz glavnih šol tako odpravi, kakor se je odmaknil iz drugih ljudskih šol; prositi pa smemo slavno deželno šolsko svetovništvo, da učni red za nemški jezik v glavnih šolah tako spremeni, da bode nauk v tem jeziku več hasnil, kakor do sedaj in da dobí tudi materini jezik primerni prostor v sedanjih štiri-razrednih ljudskih šolah.

Da se bode v nemškem jeziku v kratkem času z večim vspehom poučevalo, treba je, da se ta nauk prav vravná, da se postavlja na terdno podlago in da se potem po najboljši metodi i sistemi nadaljuje. Do sedaj pa nismo tega nauka naslanjali na nobeno podlago in tudi potem napačno dalje zidali.

Ta podlaga, katero moramo v šoli naj prvo položiti, je znanje materinega jezika. Domači jezik je, s katerim se mora vsaka začetna šola naj prvo pečati. Tako delajo vsi narodi. Kedar se otrok izuri dovolj v svojem jeziku, potem pridejo na versto drugi koristni nauki, med ktere prištevamo pri nas tudi nemški jezik. Do sedaj se pa pri nas ni na to oziralo.

Nočem na dolgo razlagati dosedanjo osnove naših štiri-razrednih šol. Vsaj je vsakemu znano, da so vredjene nasproti vsem pedagoškim načelom in nasproti potrebam našega naroda; nasvetovati hočem le, kako naj bi se gledé poučevanja nemškega jezika prestrojile. V prvem razredu glavnih šol na Kranjskem (zunej Kočevja in Weissenfelsa) naj popolnoma izostane poučevanje nemščine. V drugem razredu v prvi polovici šolskega leta naj veljá ravno to; še le v drugi polovici naj se polagoma pričénja z začetnim nemškim branjem in pisanjem, ki naj bode podlaga za tretji razred, v katerem naj se pričné gramatikalni in pravopisni nauk nemškega jezika. V četrtemu razredu se to nadaljuje.

Kar se bode v prvih letih na ta način bolj oziralo na materini jezik, bode se na podlagi tega jezika v 2 $\frac{1}{2}$ letih ravno toliko storilo za nemški jezik, kakor do sedaj v štirih. V višjih razredih so otroci veliko bolj sprejetni za ta težavni nauk, njih um je bolj razvit za abstraktna slovniška pravila in tudi veselje se je bolj vzbudilo za ta malo mikaven nauk. Tudi skušnja uči, da je jezikoslovni nauk,

zlasti tujih jezikov, za male otroke strašanska muka brez vspeha in da se le pri odraslih pridnih otrocih kaj more storiti.

Ako bi se učni red glavnih šol v tem smislu začasno — stalno še le po preuredbi srednjih šol — prestrojil, pridobilo se bode več časa za materni jezik in druge znanosti; nemškemu jeziku se pa tudi ne bode krivica godila. *J. Lupajne.*

Šolsko in ljudsko izobraženje.

(Dalje.)

Ne sama vednost in znanje, ampak značaj je podlaga sreče za posamesnega in za vse ljudstvo.

Lastno premišljeno opazovanje, zdrava pamet, pridnost, varčnost, zmernost, dobrotljivost, ktera prinaša blagoslov, natančnost pri opravilih, previdnost v življenji, pokorščina do obstoječih postav, zadovoljnost, poštenje, zvestoba in vest, je podlaga vsake vredjene hiše in več veljá, kakor vednost in učenost; to se pa dobiva bolj po odgoji, kakor pa po podučevanju.

Ako človek stoji med svetom in premišljuje, kako bi se to ali drugo zboljšalo, povsod se mu vsili prepričanje, da ne poduk, ampak odgoja mora tukaj pomagati.

Tedaj poduk nič ne veljá? — Brez zamere! ne toliko, kolikor se mu po navadi pripisuje. Ktero ljudstvo je izobraženo? Tisto, ktero ima veliko šol. Le počasi! Šolsko izobraženje še ni ljudsko izobraženje, šola je le tukaj en poštevs, s katerim smemo računati. Kaj pa človeka izobraži, ako ga ne šola? 1) vse to, kar si človek v domači hiši pridobi (domača odgoja);

2) poduk, ktereга v šoli dobiva;

3) nadaljevalno izobraženje v družini in življenji.

Le tam, kjer je prava podlaga, mora šola naprej staviti poslopje, in šolsko izobraženje je le potem še kaj vredno, ako se v življenji nadaljuje, kakor pregovor pravi, da se človek nikdar ne izučí. Kdor pa misli, da bode ljudstvo že izobraženo in omikano, samo, da bo imelo veliko šol, ta sodi enostransko, šoli več pripisuje, kakor more storiti, tak je enostranski in ta